

Türk Psikoloji Yazıları
2007, 10 (20), 75-85

Padua Envanteri - Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu: Türkçe Versiyonunun Psikometrik Özellikleri

Orçun Yorulmaz*   **A. Nuray Karancı**   **Gülay Dirik**
Orta Doğu Teknik Üniversitesi   Uludağ Üniversitesi

Bahar Baştuğ   **Cebrail Kısa**   **Erol Göka**   **G. Leonard Burns**
Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi   Washington Eyalet Üniversitesi

Özet

Padua Envanteri-Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu (PE-WEÜR), Obsessif-Kompulsif semptomları değerlendirmek üzere hem klinik uygulamalarda hem de araştırmalarda yaygın biçimde kullanılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, bu envanteri ülkemizde kullanılmak üzere Türkçe'ye uyarlamak, psikometrik özelliklerini incelemek, Amerikan ve Türk örneklemelerindeki faktör uyumunu araştırmaktır. Çalışma örneğini, 52 OKB hastası, 47 diğer bir kaygı bozukluğu olan hasta, 50 erişkin kontrol, 372 üniversite öğrencisi ve son olarak test-tekrar test geçerliğini değerlendirmek üzere 72 öğrenci oluşturmaktadır. Analiz sonuçları, PE-WEÜR'nin Türkçe versiyonunun, tatminkar düzeyde iç tutarlılığının ve test-tekrar test güvenilirliğinin olduğunu göstermiştir. Amerikan ve Türk örneklemelerindeki faktör yapısı karşılaştırıldığında, 5'li faktör yapısının büyük oranda örtüştüğü gözlenmiştir. PE-WEÜR, OKB hastalarını diğer gruplarından anlamlı düzeyde ayırtmıştır. Sonuç olarak, psikometrik analizler PE-WEÜR Türkçe versiyonunun, ülkemizde geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Padua Envanteri-Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu, obsessif-kompulsif bozukluk, kültürlerarası değerlendirme, Türkçe uyarlama, psikometrik özellikler

Padua Inventory - Washington State University Revision: Psychometric Properties of the Turkish Version

Abstract

Padua Inventory - Washington State University Revision (PE-WSUR) is a self-report inventory used for both clinical and research purposes to assess obsessive-compulsive symptomatology. The aim of the present study is to adapt this popular instrument to be used with Turkish samples, to examine its psychometric properties and to explore the congruence of the factor structure for this instrument in American and Turkish samples. The present sample was composed of 52 patients with OCD, 47 patients with anxiety disorders other than OCD, 50 community adults, 357 university students, and finally 72 students for assessing test-retest reliability. The Turkish version of the PE-WSUR had satisfactory internal consistency and test-retest reliability. Comparison of the factor structure of the American and Turkish samples showed good factor congruence for a 5-factor structure. PE-WSUR discriminated OCD patients from other groups. Psychometric examination revealed that the Turkish version of PE-WSUR is a reliable and valid instrument.

Key Words: Padua Inventory-Washington State University Revision, obsessive-compulsive disorder, cross-cultural assessment, Turkish adaptation, psychometric properties

* Yazışma Adresi: Psk. Dr. Orçun Yorulmaz, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen - Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, 06531 Ankara, Türkiye.

E-posta: orcunyu@metu.edu.tr

Obsessif-Kompulsif Bozukluk (OKB), tekrarlayıcı istem dışı zihinde beliren düşünceler, imgeler ve dürtüler (yani obsesyon) ve bunlara eşlik eden ve yaşanan sıkıntıyı azaltmak amacıyla sergilenen kompulsiyonlarla karakterize bir kaygı bozukluğudur (DSM-IV: APA, 1994). OKB semptomlarını öz-bildirim şeklinde ölçen ve hem klinik uygulamalarda hem de araştırmalarda kullanılan en popüler güncel ölçüm araçlarından biri de Pauda Envanteri'dir (PE; Sanavio, 1988). Bu ölçüm aracının psikometrik özellikleri, Hollanda (Van Oppen, 1992), ABD (Sternberger ve Burns, 1990) ve İran (Goodarzi ve Firoozabadi, 2005) gibi birçok ülkede ve klinik ve klinik olmayan örneklerde incelenmiştir; bazı çalışmalar, orijinalden farklı olarak farklı faktör yapılarından söz etmiştir (örn., Hoekstra ve Emmelkamp, 1995; Kyrios, Bhar ve Wade, 1996; Van Oppen).

Öte yandan, orijinal PE son dönemde, obsesyon yerine endişeyi (iki kavram arasındaki ayrım için bkz. Langlois ve ark., 2000) ölçen maddeleri içerdiği yönünde eleştirilmiştir (Freeston ve ark., 1994). Bu nedenle, envanter gözden geçirilmiştir (örn., Van Oppen ve ark. 1995) ve son olarak Burns ve arkadaşları (1996) endişe ile ilgili maddeleri ayrıştırarak 39 maddelik Padua Envanteri-Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu'nu (PE-WEÜR) oluşturmuştur.

PE-WEUR, 5 alt ölçekten oluşmaktadır: (1) Kendine/başkalarına zarar vermeye yönelik obsesyonel düşünceler, (2) Kendine/başkalarına zarar vermeye yönelik obsesyonel dürtüler, (3) Kontrol etme kompulsiyonları, (4) Bulaşma/kirlenme obsesyonları ve temizlik kompulsiyonları, ve (5) Öz-bakım ritüelleri.

Bu versiyonun psikometrik özellikler yönünden daha güçlü olduğu ve bu nedenle gittikçe daha çok kullanılır olduğu (Antony, 2001) ve tedavi etkilerine karşı daha duyarlı olduğu bildirilmiştir (Clark, 2004).

OKB'de kültürel faktörlerin olası rolü hala araştırılmaya devam edilmektedir (örn., Fontenelle, Mendlowicz, Marques ve Versiani, 2004; Okasha, Saad, Khalil, el Dawla ve Yehia, 1994; Sica, Novara, Sanavio, Coradeschi ve Dorz, 2004; Yorulmaz, Yılmaz ve Gençöz, 2004). Bu nedenle, geliştirildiği toplumdan başka bir ülkeye uyarlanması ve psikometrik açıdan incelenmesi, hem bu ölçüm aracının hem de OKB semptomlarının farklı kültürlerdeki geçerliğine katkıda bulunacaktır. Ayrıca bu sayede ülkemizde gelecekte yapılacak olan bilimsel çalışmalara güncel bir ölçüm aracı sunulmuş olacaktır.

Bu çalışmanın temel amaçları, (1) güncel bir OKB semptom değerlendirme aracı olan PE-WEÜR'nin Türkçe'ye uyarlanması, (2) envanterin Türkçe versiyonun faktör yapısının ve faktör madde dağılımının incelenmesi ve Amerikan versiyonu ile karşılaştırılarak bu yapının kültürler arası tutarlılığının test edilmesi, (3) iç tutarlık ve test-tekrar test güvenilirliğinin değerlendirilmesi, (4) üniversite öğrencileri ve erişkinler, OKB hastaları ve diğer kaygı bozukluklarına sahip hastalar karşılaştırılarak, ve başka bir OKB semptom envanteri olan Maudsley Obsessif-Kompulsif Envanteri (MOKE; Rachman ve Hodgson, 1980) ve OKB'de düşüncelerin yorumlanmasında önemli bir yere sahip (Rachman, 1998) Düşünce-Davranış Karmaşası Ölçeği (Shafran, Thodarson ve Rachman, 1996) ile ilişkileri aracılığıyla geçerliğinin test edilmesi hedeflemektedir.

Yöntem

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, (1) OKB tanısı almış 52 hasta, (2) OKB dışında başka bir kaygı bozukluğu olan 47 hasta (Yaygın Kaygı Bozukluğu, $n = 27$ ve Agorafobinin eşlik ettiği veya etmediği Panik Bozukluk, $n = 20$), (3) Herhangi bir psikiyatrik hastalığı olmayan 50 erişkin (30 kadın ve 20 erkek), (4) ODTÜ'nün çeşitli bölümlerinde okuyan 357 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Ayrıca, test-tekrar test geçerliği için PE-WEÜR Türkçe versiyonu, iki haftalık aradan sonra, yaşları 19 ile 24 arasında değişen 72 üniversite öğrencisine tekrar uygulanmıştır. Klinik örneklemdaki hastalar, araştırmacılar arasındaki bir psikiyatr tarafından değerlendirilmiş ve DSM-IV kriterlerine göre bir kaygı bozukluğu tanısı almış, tanı ya da tedavi için Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi 1. Psikiyatri Polikliniği'ne gelen poliklinik hastalarıdır. Erişkin grubundaki katılımcılar ise, üniversite ve/veya hastanede çalışan ve yaşam boyu herhangi bir psikiyatrik rahatsızlığı olmadığını

rapor edenler arasından seçilmiştir. Özellikle erişkin grubun seçiminde, OKB hastalarının yaş, cinsiyet ve eğitim durumları göz önüne alınmıştır. Örneklemin sosyo-demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Padua Envanteri - Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu (PE-WEÜR): PE-WEÜR, obsesyon ve kompulsyonları değerlendiren öz-bildirime dayalı 39 maddelik bir ölçektir. Beşli Likert derecelendirmesiyle katılımcıdan her bir ifadeden ne kadar rahatsızlık duyduğunu belirtmesi istenir (0 = Hiç, 4 = Çok fazla arasında değişen). 5010 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada Burns ve arkadaşları (1996), endişe ve obsesyon ayrışmasını ele alarak orijinal Padua Envanteri'ni (Sanavio, 1988) gözden geçirmiş ve karışıklığa yol açan maddeleri çıkararak bu versiyonunu oluşturmuşlardır. Yaptıkları çalışmada bu versiyonun 5 faktörlü bir yapıya sahip olduğunu ve envanterin bu versiyonunun da geçerli ve güvenilir olduğunu bildirmişlerdir.

Tablo 1.
Örneklem Grubunun Demografik Özellikleri

		OKBG (n = 52)	DKBG (n = 47)	EKG (n = 50)	ÖKG (n = 357)
Cinsiyet-n (%)					
Kadın		36 (69)	34 (72)	30 (60)	181 (51)
Erkek		16 (31)	13 (28)	20 (40)	176 (49)
Medeni durum-n (%)					
Bekar		22 (42)	11 (23)	24 (48)	
Evli		27 (52)	34 (72)	23 (46)	
Diğer		3 (6)	2 (5)	2 (4)	
Yaş	Ort. (S)	29.65 (8.24)	31.66 (8.92)	30.98 (9.45)	21 (1.82)
Eğitim süresi (yıl)	Ort. (S)	9.82 (3.72)	8.70 (3.85)	10.68 (3.09)	12.99 (1)
Hastalık süresi (yıl)	Ort. (S)	2.64 (4.35)	1.64 (3.02)	-	-

Not: OKBG = Obsessif-Kompulsif Bozukluk Grubu, DKBG = Diğer Kaygı Bozukluğu Grubu, EKG = Erişkin Kontrol Grubu, ÖKG = Öğrenci Kontrol Grubu.

Maudsley Obsesif-Kompulsif Envanteri (MOKE): MOKE, farklı obsesif-kompulsif semptomları ikili cevap seçeneğiyle (Evet/Hayır) değerlendirmek üzere geliştirilmiş 30 maddelik bir öz-bildirim ölçeğidir (Rachman ve Hodgson 1980). Orijinal çalışmada, kontrol, temizlik, yavaşlık ve şüphelenme olmak üzere 4 faktörden oluştuğu belirtilmiştir. Türkçe'ye adaptasyonu esnasında Erol ve Savaşır (1988), obsesyonları tam olarak değerlendirmedeği kanaatiyle envantere ruminasyonla ilgili 7 madde daha eklemiş ve 37 maddelik versiyonunu oluşturmuşlardır. Envanterin Türkçe versiyonunun faktör analizinde, temizlik/titizlik, kontrol/yavaşlık ve obsesif düşünme olmak üzere üç faktör bulunduğu rapor edilmiştir. Birçok çalışma (örn., Erol ve Savaşır, 1988; Yorulmaz ve ark., 2004; Yorulmaz, Karancı ve Tekok-Kılıç, 2006) bu versiyonun da kabul edilebilir psikometrik özellikleri olduğunu göstermiştir. Bu çalışmada, envanterin toplam iç tutarlığı .82, ve alt ölçeklerin Cronbach alfası ise sırasıyla .77, .68 ve .75 bulunmuştur.

Düşünce-Eylem Kaynaşması Ölçeği (DEKÖ): DEKÖ, 19 maddelik 5'li Likert tipi bir ölçektir. Shafran ve arkadaşları (1996) tarafından geliştirilen ve düşünce ve eylemlerin eş-değer kılınmasını, başka deyişle düşünce-eylem kaynaşmasını (DEK) değerlendirmektedir. Ölçek bu kaynaşmayı, Ahlak (bir şey düşünmenin gerçek hayatta onun eyleme dönüştürmeye eş-değer olması) ve Olasılık-başkaları/kendine yönelik (kendine/ başkalarına dair akıldan geçen bir düşüncenin, onun gerçekleşme olasılığını arttırması) olmak üzere üç alt ölçekle değerlendiren bir ölçüm aracıdır. Birçok çalışma, ölçeğin tatminkar düzeyde psikometrik özellikleri olduğunu göstermiştir

(örn., Rassin, Diepstraten, Mercebach ve Muris, 2001; Shafran ve ark., 1996). Ölçek, Yorulmaz ve arkadaşları (2004) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır; Rassin ve arkadaşları (2001) gibi faktör analizi sonucunda elde edilen DEKÖ-Ahlak ve DEKÖ-Olasılık faktörlerinden oluşan ölçeğin, geçerli ve güvenilir bir araç olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada, ölçeğin iç tutarlığı ise toplam ölçek, ahlak ve olasılık boyutları için sırasıyla .89, .87 ve .93 bulunmuştur.

Uygulama

PE-WEÜR'nin Türkçe'ye çevrilmesinde, çeviri-geri çeviri yöntemi uygulanmıştır (Brislin, Lonner ve Thorndike, 1973). Ölçüm araçları kısmında tanımlanan ölçeklerden ve demografik bilgi formundan oluşan veri seti, araştırmayla ilgili bilgi verildikten sonra gönüllülük ilkesi göz önünde tutularak, katılımcılardan onay alınarak uygulanmıştır.

Bulgular

Faktör Yapısı ve Kültürlerarası Karşılaştırma

PE-WEÜR Türkçe versiyonunun faktör yapısının değerlendirilmesi amacıyla faktör analizinin gerektirdiği büyüklüğe sahip olan üniversite öğrencilerinde edinilen veriye, Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) ve Varimax dönüştürmesi ile Açımlayıcı Faktör Analizi (Explanatory Factor Analysis) yapılmıştır. Catell'in Scree Grafiği, Kaiser Kriteri (Eigen değerinin 1'den büyük olması) ve yorumlanabilirlik göz önüne alındığında envanterin Türkçe versiyonunun, toplam varyansın % 51.83'ünü açıklayan ve Eigen değerleri 5.95 ile 2.44 arasında değişen 5'li

Tablo 2.

Türkçe PE-WEÜR Toplam ve Alt Ölçeklerinin Açıklandığı Varyans, İç Tutarlık (Cronbach α) ve Test-Tekrar Test Güvenirlik Değerleri

	Açıklanan Varyans (%)	Cronbach α		Test-Tekrar Test
		OKB (n = 52)	Öğrenci (n = 357)	Öğrenci (n = 72)
PE-WEÜR Toplam (39 madde)	51.83	.95	.93	.86
Kontrol etme kompulsiyonları (10 items)	15.25	.94	.90	.78
Bulaşma/kirlenme obsesyonları ve temizlik kompulsiyonları (10 madde)	12.05	.93	.86	.85
Kendine/başkalarına zarar vermeye yönelik obsesyonel dürtüler (9 madde)	11.61	.77	.84	.80
Öz-bakım ritüelleri (3 madde)	6.67	.76	.73	.81
Kendine/başkalarına zarar vermeye yönelik obsesyonel düşünceler (7 madde)	6.26	.75	.76	.80

faktör yapısına sahip olduğu ve ölçek toplam iç tutarlığının .93 olduğu gözlenmiştir.

Orijinal çalışmadaki yapı (Burns ve ark., 1996) ile karşılaştırıldığında, faktör yapısının oldukça benzer olduğu görülmüştür. Elde edilen faktörler orijinal çalışmaya paralel olarak sırasıyla kontrol etme kompulsiyonları, bulaşma/kirlenme obsesyonları ve temizlik kompulsiyonları, kendine/başkalarına zarar vermeye yönelik obsesyonel dürtüler, öz-bakım ritüelleri ve kendine/başkalarına zarar vermeye yönelik obsesyonel düşünceler olarak adlandırılmıştır. Birden fazla faktöre yüklenen 8., 23., 24., 26., 27. ve 30. maddeler, anlamsal ve kavramsal açıdan tutarlılık, orijinal yapı ve maddenin eklenmesi ile elde edilen alt ölçeğin güvenilirlik değeri göz önüne alınarak orijinal yapıdaki gibi ilgili faktör altında değerlendirilmiştir.

Kültürlerarası karşılaştırmalarda Hedef Dönüştürme Analizi (Target Rotation Analysis) ile, farklı kültürlerle uyarlanan ölçüm araçlarının faktör yapıları ve faktörlerdeki madde dağılımlarının ne oranda örtüştüğü uzlaşma katsayısı yardımıyla değerlendirilebilmektedir (Van de Vijver ve Leung, 1997). Bu amaçla, Türk örnekleminde elde edilen faktör yapısı, Amerikan örneklemini hedef alınarak Hedef Dönüştürme analizi ile kıyaslanmıştır; bu analizdeki Orantısız Uzlaşma Katsayısı (Proportionality Agreement Coefficient-Tucker ϕ - ϕ) sınırı ise .85 (Lorenzo-Seva ve Ten Berge 2006) alınmıştır. Hedef Dönüştürme Analizi'ni gerçekleştirmek için Türk örnekleminde Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) ve Varimax dönüştürmesi yapılarak edinilen faktör yükleri ile yine aynı yöntem kullanan orijinal çalışmadaki (Burns ve ark., 1996) faktör yükleri istatistiksel olarak

karşılaştırılmıştır. Analiz bulguları, kontrol etme kompulsiyonları (Tucker phi = .96), bulaşma/kirlenme obsesyonları ve temizlik kompulsiyonları (Tucker phi = 98), kendine/başkalarına zarar vermeye yönelik obsesyonele dürtüler (Tucker phi = .86) ve öz-bakım ritüelleri (Tucker phi = .86) alt ölçeklerinin iki kültürde birbiriyle büyük ölçüde özdeşim gösterdiğine işaret etmektedir. Kendine/başkalarına zarar vermeye yönelik obsesyonele düşünceler alt ölçeği ise her ne kadar kriterin altında olsa da sınıra oldukça yakın bir katsayıya sahiptir (Tucker phi = .81). Bu boyutun orijinal yapısı göz önüne alınarak elde edilen güvenilirliği (bkz. Tablo 2), bu faktörün de orijinal yapısıyla kullanılabilceği izlenimini vermektedir.

Sonuç olarak, faktör yapısı ve kültürler arası karşılaştırmaya yönelik analiz bulguları ile birlikte gelecekte yapılacak olan kültürler arası çalışmalara da katkıda bulunmak üzere envanterin orijinal yapısının ülkemizde de kullanılabilceğine karar verilmiştir. Bu nedenle, çalışmada daha sonra sözü edilen analizlerde, orijinal envanter yapısı dikkate alınarak oluşturulan alt faktörler kullanılmıştır.

Güvenirlilik

PE-WEÜR ve alt ölçeklerinin, iç tutarlık (yani Cronbach alfa) ve test-tekrar test değerleri Tablo 2’de verilmiştir. Tablodan da görülebildiği gibi envanter toplam ve alt ölçeklerinin hem OKB grubunda hem de sağlıklı öğrenci grubundaki güvenilirlik

değerleri kabul edilebilir düzeydedir (Nunnally, 1978). Ayrıca Tablo 4’te verilen ölçek toplam ve alt ölçekler arası anlamlı düzeydeki korelasyonlar da envanterin iç tutarlığını destekler niteliktedir.

Geçerlilik

Ölçüt geçerliliğini değerlendirmek için, OKB ve diğer kaygı bozukluğu hastaları, erişkin ve öğrenci kontrol grupları arasında PE-WEÜR toplam skorunda Varyans Analizi ve Tukey post hoc karşılaştırması, envanter alt boyutları için ise Çok Yönlü Varyans Analizi, takiben Varyans Analizi ve Tukey post hoc karşılaştırılması yapılmıştır.

Daha sağlıklı bir karşılaştırma yapabilmek üzere, diğer gruplardaki cinsiyet dağılımı da göz önüne alınarak yeni bir öğrenci kontrol grubu oluşturulmuştur ($N = 71$; erkek: 30 ve kadın: 41)¹. Tablo 3, örneklem gruplarının Türkçe PE-WEÜR toplam ve alt ölçeklerindeki ortalama ve standart sapmalarını göstermektedir.

OKB hastaları, öz-bakım ritüelleri alt ölçeği hariç, PE-WEÜR toplam ve tüm alt ölçeklerde erişkin ve/veya öğrenci kontrol grubundan anlamlı olarak ayrılmaktadır. Öz-bakım alt ölçeğinde ise sadece öğrenci grubundan yüksek skorlara sahiptir. Benzer şekilde OKB hastaları, diğer bir kaygı bozukluğu olan hastalardan toplam ölçekte, kontrol etme, kirlenme, obsesyonele düşünce ve dürtüler alt ölçeklerinde anlamlı olarak yüksek skorlara sahiptir. Öz-bakım alt boyutunda ise anlamlı bir fark gözlenmemiştir.

¹ Ki-kare analizi, grupların cinsiyet dağılımı yönünden farklılaşmadığını göstermiştir. Ancak, öğrenci kontrol grubunun, diğer örneklem gruplarından anlamlı olarak daha genç olduğu bulunmuştur ($F_{3,219} = 17.32, p < .001$).

PE-WEÜR TÜRKÇE VERSİYONU

Tablo 3.

PE-WEÜR Toplam ve Alt Ölçeklerinde Ortalama ve Standart Sapmalar (Parantez İçinde)

	OKBG (n = 52)	DKBG (n = 47)	EKG (n = 50)	YÖKG (n = 71)	Anlamlılık testi
	Ort. (S)	Ort. (S)	Ort. (S)	Ort. (S)	
PE-WEÜR Toplam	65.81 _a (32.92)	49.09 _b (24.62)	35.26 _c (21.98)	35.31 _c (23.07)	F _{3,218} = 17.25**
Kontrol etme	22.32 _a (11.98)	16.40 _b (8.87)	10.28 _c (9.06)	11.06 _c (9.47)	F _{3,219} = 17.16**
Kirlenme ve temizlik	19.69 _a (12.11)	15.44 _b (9.50)	14.80 _b (9.23)	10.35 _c (7.23)	F _{3,219} = 9.78**
Obsesyonel dürtüler	8.86 _a (6.64)	5.93 _b (5.25)	3.52 _c (2.87)	5.32 _{bc} (5.71)	F _{3,219} = 8.87**
Öz-bakım	4.54 _a (3.99)	3.75 _{ab} (2.99)	3.38 _{ab} (3.17)	2.58 _b (2.75)	F _{3,219} = 3.45*
Obsesyonel düşünceler	10.39 _a (6.02)	7.55 _b (5.23)	3.28 _c (2.69)	5.71 _d (4.83)	F _{3,219} = 19.66**

Not: OKBG = Obsessif-Kompulsif Bozukluk Grubu; DKBG = Diğer Kaygı Bozukluğu Grubu; EKG = Erişkin Kontrol Grubu; ÖKG = Öğrenci Kontrol Grubu.

Aynı sıradaki farklı harfler, grupların birbirinden anlamlı olarak ayrıştığını göstermektedir.

* $p < .01$, ** $p < .001$

Tablo 4.

OKB ve Öğrenci Örnekleminde Değişkenler Arası Korelasyonlar

	PE-WEÜR												
	Toplam		Kontrol		Kirlenme ve Temizlik		Obsesyonel Dürtüler		Öz-bakım Ritüelleri		Obsesyonel Düşünceler		
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
PE-WEÜR	Toplam			.83	.84	.79	.77	.83	.69	.73	.62	.83	.75
	Kontrol					.40	.51	.61	.46	.67	.46	.62	.55
	Kirlenme ve Temizlik							.56	.34	.53	.50	.54	.37
	Obsesyonel Dürtüler								.43	.23	.63	.60	
	Öz-bakım Ritüelleri										.44	.36	
MOKE	Toplam	.84	.77	.77	.69	.69	.59	.64	.46	.65	.46	.60	.57
	Kontrol	.69	.62	.80	.74	.44	.34	.46	.31	.56	.29	.52	.45
	Temizlik	.77	.58	.60	.46	.79	.69	.52	.24	.59	.43	.50	.26
	Obsessif Düşünce	.62	.53	.54	.41	.46	.28	.51	.47	.38	.25	.54	.60
DEKÖ	Toplam	.67	.32	.53	.23	.47	.30	.59	.15*	.45	.22	.62	.26
	Ahlak	.62	.25	.48	.20	.47	.17	.53	.19	.37	.15*	.60	.23
	Olasılık	.54	.26	.46	.18	.30	.29	.51	.08†	.45	.19	.54	.19

Not: 1= OKB grubu; 2 = Öğrenciler; MOKE = Maudsley Obsessif-Kompulsif Envanteri; DEKÖ = Düşünce-Eylem Kaynaşması Ölçeği.

Tablodaki bütün korelasyonlar istatistiksel olarak $p < .001$ 'de anlamlıdır; '*' ($p < .05$) ve '†' (anlamlı değil) işaretli olan hariç.

Eş-zaman (concurrent) geçerliği değerlendirmek için, OKB hastalarında ve öğrenci kontrol grubunda değişkenler arası korelasyonel ilişkiler incelenmiştir. Tablo 4'te de görüldüğü gibi, her ikisi de OKB semptomlarını değerlendirmek üzere hazırlanan MOKE ve PE-WEÜR arasında her iki grupta da yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır (örn., $r = .84, p < .001$, OKB hastaları için).

Benzer şekilde, iki envanterin aynı semptom gruplarını değerlendiren alt ölçekleri (kontrol ve temizlik gibi) arasında da, özellikle OKB hastaları için, yüksek ve anlamlı korelasyonlar mevcuttur. Ayrıca, PE-WEÜR Türkçe versiyonu toplam ve alt ölçekleri ile DEKÖ-Ahlak ve Olasılık boyutları arasındaki yüksek ve/veya orta düzey korelasyonlar envanterin Türkçe versiyonunun, birleşen (convergent) geçerliğini destekler niteliktedir.

Tartışma

Bu çalışmada, OKB semptomlarını değerlendirmek amacıyla Burns ve arkadaşları (1996) tarafından hazırlanan Padua Envanteri'nin en güncel versiyonu olan Washington Eyalet Üniversitesi Revizyonu'nun (PE-WEÜR) dilimize uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin sınanması amaçlanmıştır.

Orijinal çalışmaya (Burns ve ark. 1996) benzer şekilde, faktör yapısının değerlendirmek üzere ülkemizdeki sağlıklı üniversite öğrencilerinden elde edilen verilerle yapılan faktör analizi, 5'li bir yapıya işaret etmektedir: Kontrol etme kompulsyonları, bulaşma/kirlenme obsesyon ve temizlik kompulsyonları, kendine/başkalarına yönelik

zarar verme dürtüleri, öz-bakım ritüelleri ve kendine/başkalarına yönelik zarar verme düşünceleri. Ayrıca, envanterin Türkçe versiyonunun toplam ve alt ölçeklerde tatminkar düzeyde iç tutarlık ve test-tekrar test katsayılarına sahip olduğu gözlenmiştir.

Envanterin faktör yapısı ve madde dağılımının, Amerikan ve Türk örneğinde ne derece örtüştüğünü değerlendirmek amacıyla yapılan Hedef Dönüştürme (Target Rotation) analizi sonuçları ve Orantısız Uzlaşma Katsayıları (Proportionality Agreement Coefficient) (Van de Vijver ve Leung, 1997), ilk 4 faktörün büyük oranda örtüşme gösterdiğine işaret etmektedir. Son faktör olan obsesyonel zarar verme düşüncelerinde de oldukça benzerlik gözlenmektedir. Bu faktörün Türk örneğinde, orijinal yapıya göre elde edilen güvenilirliği de bu durumu desteklemektedir. Dolayısıyla, ilk bakışta bu durum, Amerikan ve Türk öğrenci örneği arasında OKB semptom gruplarındaki ekolojik geçerliliğe işaret etmektedir. Diğer birçok çalışma da (örn., Goodarzi ve Firoozabadi, 2005; Kyrios ve ark., 1996; Sternberger ve Burns, 1990; Van Oppen, 1992), farklı kültürlerde kompulsyonlardaki tutarlılığı göstermiştir. Öte yandan, gelecekteki çalışmalarda zarar vermeye yönelik düşüncelerde madde bazındaki kültürel farklılıkların ele alınması faydalı olabilir (örn., Williams, Turkheimer ve Schmidt, 2005). Ayrıca, bu çalışmadaki faktör analizi bulguları, envanterin Türkçe versiyonundaki altı maddenin (orijinal yüklenmenin yanı sıra) birden fazla faktöre yüklendiğini göstermiştir. Bu durum için, bu maddelerin anlam ve içerik açısından Türk örneğinde, düşünce-davranış (örn.,

23. ve 24. maddelerin hem kontrol etme hem de obsesyonel düşünce faktörlerine yüklenmesi) ya da dürtü-düşünce (örn., 26. maddenin obsesyonel düşünce ve dürtüler faktörlerine yüklenmesi) ayırımını tam olarak vurgulayamadığı varsayımı da ileri sürülebilir.

PE-WEÜR'nin Türkçe versiyonunun geçerliğini değerlendirmek üzere yapılan OKB, diğer anksiyete bozuklukları ve kontrol grubu karşılaştırmaları, OKB'li hastaların öz-bakım ritüelleri hariç toplam ve alt ölçeklerde diğer gruplardan anlamlı biçimde ayrıştığına işaret etmektedir. Öz-bakım faktöründe OKB grubu biraz daha yüksek puan almakla beraber gruplar arası fark anlamlı değildir. Sosyal istenirlik sebebiyle, Türk katılımcılar bu alanda titizlik ve özen göstermiş olabilir (örn., Johnson, Kulesa, Cho ve Shavitt, 2005). Bu konunun ve sosyal istenirlikle olan ilişkisinin de ilerideki yapılacak çalışmalarda ele alınması faydalı olacaktır. Öte yandan, gruplar arası bu benzerlik, sadece örneklemin az sayıda olmasından kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca bu duruma envanterin doğasının, yani öz-bakım ritüelleri alt boyutunun az sayıda madde (sadece 3 madde) ile ele alınması ve yeterince değerlendirilmemesi de yol açmış olabilir. Eş-zaman geçerliği analizleri, hem OKB semptomlarını ölçen MOKE ve PE-WEÜR'nin hem de benzer semptom gruplarını değerlendiren alt ölçekler arasındaki anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu durum, OKB hastalarında daha da belirgindir. OKB'nin bilişsel modelinde (Rachman, 1998; Salkovskis, 1993), istem dışı düşüncelerin hatalı yorumlanmasında önemli bir etken olan DEK ile ilgili literatür bulguları paralelinde (örn., Rassin ve ark., 2001; Shafran ve ark., 1996), OKB hastalarında ve kontrol grubunda

DEK ile PE-WEÜR Türkçe versiyonunun pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğu gözlenmektedir.

Sonuç olarak, orijinal Pauda Envanteri'nin (Sanavio, 1980) endişe-obsesyon ayrışmasını desteklemediği (örn., Freeston ve ark. 1994) düşüncesinden hareketle, Burns ve arkadaşları (1996) envanteri endişeyi değerlendiren başka bir ölçekle ayrıştırmada sorunlu olan maddeleri ayıklayarak, 39 maddelik bir versiyonunu oluşturmuşlardır. Genel olarak değerlendirildiğinde, avantajları nedeniyle ilgili literatürde daha çok kullanılmaya başlayan bu ölçüm aracını dilimize uyarlamayı ve psikometrik özelliklerini değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada elde edilen bulgular, envanterin Türkçe versiyonunun da orijinali gibi ülkemizde geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir. OKB'li hastaları diğer gruplardan anlamlı biçimde ayrıştırmaya da, bu durumu destekler niteliktedir. Ayrıca bulgular, obsesif-kompulsif semptomatolojinin kültürlerarası tutarlılığına işaret etmektedir. Dolayısıyla, bu çalışma ile MOKE'nin yanı sıra OKB semptomlarını değerlendiren alternatif bir ölçüm aracı sunulmaktadır; bu sayede, ülkemizde OKB'yi değerlendiren ve güncel literatür tartışmalarını da kapsayan bir ölçüm aracı ile kültürlerarası karşılaştırmalar yapma ve ülkemizde yapılacak güncel çalışmalarla ilgili literatüre katkıda bulunma imkanı doğacaktır.

Kaynaklar

- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4. baskı). Washington, DC.
- Antony, M. (2001). Measures for obsessive-compulsive disorder. M. M. Antony, S. M. Orsillo ve L. Roemer, (Ed.), *Practitioner's guide to empirically based measures of anxiety* içinde. New York: Kluwer Academic/Plenum.

- Brislin, R., Lonner, W. ve Thorndike, R. (1973). *Cross-cultural research methods*. New York: Wiley.
- Burns, G. L., Keortge, S. G., Formea, G. M. ve Sternberger, L. G. (1996). Revision of the Padua Inventory of obsessive compulsive symptoms: Distinctions between worry, obsessions, and compulsions. *Behaviour Research and Therapy*, 34, 163-173.
- Clark, D. A. (2004). *Cognitive-behavioral therapy for OCD*. New York: The Guilford Press.
- Erol, N. ve Savasir, I. (1988). *Maudsley obsesif-kompulsif soru listesi'nin Türkiye uyarlaması*. İstanbul: CGYT Yayınları.
- Freeston, M. H., Ladouceur, R., Rheaume, J., Letarte, H., Gagnon, F. ve Thibodeau, N. (1994). Self-report of obsessions and worry. *Behaviour Research and Therapy*, 32, 29-36.
- Fontenelle, L. F., Mendlowicz, M. V., Marques, C. ve Versiani, M. (2004). Trans-cultural aspects of obsessive-compulsive disorder: A description of a Brazilian sample and a systematic review of international clinical studies. *Journal of Psychiatry Research*, 38, 403-411.
- Goodarzi, M. A. ve Firoozabadi, A. (2005). Reliability and validity of the Padua Inventory in an Iranian population. *Behaviour Research and Therapy*, 43, 43-54.
- Johnson, T., Kulesa, P., Cho, Y. ve Shavitt, S. (2005). The relation between culture and response styles: Evidence from 19 countries. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36, 264-277.
- Kyrios, M., Bhar, S. ve Wade, D. (1996). The assessment of obsessive-compulsive phenomena: Psychometric and normative data on the Padua Inventory from and Australian non-clinical student sample. *Behaviour Research and Therapy*, 34, 85-95.
- Langlois, F., Freeston, M. H. ve Ladouceur, R. (2000). Differences and similarities between obsessive intrusive thoughts and worry in a non-clinical population: Study 1. *Behaviour Research and Therapy*, 38, 157-173.
- Lorenzo-Seva, U. ve Ten Berge, J. M. F. (2006). Tucker's Congruence Coefficient as a meaningful index of factor similarity. *Methodology*, 2, 57-64.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2. baskı). New York: McGraw-Hill.
- Okasha, A., Saad, A., Khalil, A. H., el Dawla, A. S. ve Yehia, N. (1994). Phenomenology of obsessive-compulsive disorder: A transcultural study. *Comprehensive Psychiatry*, 35, 191-197.
- Rachman, S. ve Hodgson, R. J. (1980). *Obsessions and compulsions*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Rachman, S. (1998). A cognitive theory of obsessions: Elaborations. *Behaviour Research and Therapy*, 36, 385-401.
- Rassin, E., Diepstraten, P., Merzelbach, H. ve Muris, P. (2001). Thought-action fusion and thought suppression in obsessive-compulsive disorder. *Behaviour Research and Therapy*, 39, 757-764.
- Sanavio, E. (1988). Obsessions and compulsions: The Padua Inventory. *Behaviour Research and Therapy*, 26, 169-177.
- Salkovskis, P. M. (1993). Obsessional Disorders. K. Hawton, P. M. Salkovskis, J. Kirk ve D. M. Clark, (Ed.), *Cognitive behavior therapy for psychiatric problems* içinde (129-168). Oxford: Oxford University Press.
- Shafran, R., Thodarson, D. ve Rachman, S. (1996). Thought-action fusion in obsessive-compulsive disorder. *Journal of Anxiety Disorders*, 10, 379-391.
- Sica, C., Novara, C., Sanavio, E., Coradeschi, D. ve Dorz, S. (2004). OCD Cognitions across Cultures. R. O. Frost ve G. Steketee, (Ed.), *Cognitive approaches to obsessions and compulsions: Theory, assessment and treatment* içinde. Oxford: Elsevier Press.
- Sternberger, L. G. ve Burns, G. L. (1990). Obsessions and compulsions: psychometric properties of the Padua Inventory with an American college population. *Behaviour Research and Therapy*, 28, 341-345.
- Van de Vijver, F. ve Leung, K. (1997). *Methods and data analysis for cross-cultural research*. London: Sage Publications, Inc.
- Van Oppen, P. (1992). Obsession and compulsions: dimensional structure, reliability, convergent and divergent validity of the Padua Inventory. *Behaviour Research and Therapy*, 30, 631-637.
- Van Oppen, P., Hoekstra, R. J. ve Emmelkamp, P. M. G. (1995). The structure of obsessive-compulsive symptoms. *Behaviour Research and Therapy*, 33, 15-23.
- Williams, M. T., Turkheimer, E. ve Schmidt, K. M. (2005). Ethnic identification biases responses to the Padua Inventory for Obsessive-Compulsive Disorder. *Assessment*, 12, 174-185.
- Yorulmaz, O., Yilmaz, A. E. ve Gencoz, T. (2004). Psychometric properties of the Thought-Action Fusion Scale in a Turkish sample. *Behaviour Research and Therapy*, 42, 1203-1214.
- Yorulmaz, O., Karancı, A. N. ve Tekok-Kılıç, A. (2006). What are the roles of responsibility and perfectionism in checking and cleaning compulsions? *Journal of Anxiety Disorders*, 20, 312-327.

EK**Türkçe PE-WEÜR Maddeleri*****Faktör I. Kontrol etme kompulsyonları***

14. Doğru dürüst yapıldığını düşünebilmem için yaptıklarımı bir kaç kez tekrarlamam gerekir
15. Bazı şeyleri gereğinden daha sık kontrol etme eğilimindeyim
16. Gaz ve su musluklarını, elektrik düğmelerini kapattıktan sonra tekrar tekrar kontrol ederim
17. Düzgün kapatılıp kapatılmadıklarından emin olmak için eve dönüp kapıları, pencereleri ve çekmeceleri kontrol ederim
18. Doğru doldurduğumdan emin olmak için formları, evrakları, ve çekleri ayrıntılı olarak tekrar tekrar kontrol ederim
19. Kibrit, sigara vb'nin iyice söndürüldüğünü görmek için sürekli geri dönerim
20. Elime para aldığım zaman birkaç kez tekrar sayarım
21. Mektupları postalamadan önce bir çok kez dikkatlice kontrol ederim
22. Aslında yaptığımı bildiğim halde, bazen yapmış olduğumdan emin olamam
23. Okurken, önemli bir şeyi kaçırdığımdan dolayı geri dönmem, ve aynı pasajı iki veya üç kez okumam gerektiği izlenimine kapılırım

Faktör II. Bulaşma/kirlenme obsesyonları ve temizlik kompulsyonları

1. Paraya dokunduğum zaman ellerimin kirlendiğini hissederim
2. Vücut sıvıları (ter, tükürük, idrar gibi) ile en ufak bir temasın bile giysilerimi kirliteceğini ve bir şekilde bana zarar vereceğini düşünürüm
3. Bir nesneye yabancıların ya da bazı kimselerin dokunduğunu biliyorsam, ona dokunmakta zorlanırım
4. Çöplere veya kirli şeylere dokunmakta zorlanırım
5. Kirlenmekten ya da hastalanmaktan korktuğum için umumi tuvaletleri kullanmakta kaçınırım.
6. Hastalıklardan veya kirlenmekten korktuğum için umumi telefonları kullanmaktan kaçınırım
7. Ellerimi gerektiğinden daha sık ve daha uzun süre yıkarım
8. Bazen kendimi, sırf kirlenmiş olabileceğim ya da pis olduğum düşüncesiyle yıkanmak ya da temizlenmek zorunda hissediyorum
9. Mikrop bulaşmış veya kirli olduğunu düşündüğüm bir şeye dokunursam hemen yıkanmam veya temizlenmem gerekir
10. Bir hayvan bana değerse kendimi kirli hissederim ve hemen yıkanmam ya da elbiselerimi değiştirmem gerekir

Faktör III. Kendine/başkalarına zarar vermeye yönelik obsesyonel dürtüler

31. Bir köprüden veya çok yüksek bir pencereden aşağı baktığımda kendimi boşluğa atmak için bir dürtü hissederim
32. Yaklaşmakta olan bir tren gördüğümde, bazen kendimi trenin altına atabileceğimi düşünürüm
33. Bazı belirli anlarda umuma açık yerlerde kıyafetlerimi yırtmak için aşırı bir istek duyarım
34. Araba kullanırken, bazen arabayı birinin veya bir şeyin üzerine sürme dürtüsü duyarım
35. Silah görmek beni heyecanlandırır ve şiddet içeren düşünceleri aklıma getirir
36. Bazen hiçbir neden yokken bir şeyleri kırma ve zarar verme ihtiyacı hissederim
37. Bazen işime yaramasa da, başkalarına ait olan şeyleri çalma dürtüsü hissederim
38. Bazen süpermarketten bir şey çalmak için karşı konulmaz bir istek duyarım
39. Bazen savunmasız çocuklara ve hayvanlara zarar vermek için bir dürtü hissederim

Faktör IV. Öz-bakım Ritüelleri

11. Giyinirken, soyunurken ve yıkanırken kendimi belirli bir sıra izlemek zorunda hissederim
12. Uyumadan önce bazı şeyleri belli bir sırayla yapmak zorundayım
13. Yatmadan önce, kıyafetlerimi özel bir şekilde asmalı ya da katlamalıyım

Faktör V. Kendine/başkalarına zarar vermeye yönelik obsesyonel düşünceler

24. Dalgalılığımın ve yaptığım küçük hataların felaketle sonuçlanacağını hayal ederim*
25. Bilmeden birini incittiğim konusunda çok fazla düşünürüm veya endişelenirim
26. Bir felaket olduğunu duyduğum zaman onun bir şekilde benim hatam olduğunu düşünürüm
27. Bazen sebepsiz yere kendime zarar verdiğime veya bir hastalığım olduğuna dair fazlaca endişelenirim
28. Bıçak, hançer ve diğer sivri uçlu nesnelere gördüğümde rahatsız olur ve endişelenirim
29. Bir intihar veya cinayet vakası duyduğumda, uzun süre üzülür ve bu konuda düşünmekten kendimi alamam
30. Mikroplar ve hastalıklar konusunda gereksiz endişeler yaratırım